

Lägre skatt på elförbrukning inom tvätterinäringen – För konkurrensen och miljöns skull!

1. Sammanfattning

Skattesatsen som betalas av tvätterier är nästan 60 gånger högre än den som betalas av företag som klassas som tillverkande industrier. Energikostnaderna uppgår till 8 procent av tvätterinäringens totala kostnader, och branschens energinota har i reella tal ökat med ca 80 procent under de senaste 10 åren (Tvätt- och Serviceindex 2014). Detta trots att ett aktivt energieffektiviseringsarbete pågått under samma period. Energipriser och därmed elskatter är därmed en viktig fråga för branschen som påverkar dess möjlighet att konkurrera.

Den svenska modellen med långt lägre energiskatter för den tillverkande industrin har motiverats med att dessa företag verkar på en internationellt konkurrensutsatt marknad, medan tjänsteföretag dels har en lägre energikonsumtion generellt sett och dels agerar på en inhemsk marknad, dominerad av nationell konkurrens, där höga nationella energiskatter inte påverkar konkurrenskraften (Energimyndigheten 2007). Tvätterinäringen är ett exempel på en bransch inom servicesektorn som utmanar dessa föreställningar. Tvätteribranschen har en hög energianvändning och marknaden präglas av en allt kraftigare internationell konkurrens.

Höga energiskatter motiveras ofta av miljöskäl. Den relativt höga skatten på elkraft som används inom tvätteribranschen gentemot tillverkningsindustrin kan dock med dagens utformning vara direkt kontraproduktiv ur ett miljöperspektiv. Alternativen till användning av textilier och tvätteriernas tjänster är ofta engångsprodukter, en användning som i dagens läge uppmuntras genom lägre skatter. Jämförelser mellan olika produkters livscykler visar på stora miljömässiga fördelar med återanvändningsbara textilier gentemot engångsprodukter. Ett exempel är bordsdukar där tygdukar är uppemot tre gånger bättre än pappersdukar ur ett globalt uppvärmningsperspektiv (Grüttner 2006).

Tvätteribranschens energiförbrukning och konkurrenssituation är i allt väsentligt jämförlig den som råder bland tillverkande industriföretag.

2. Information om branschen och dess utveckling

I Sverige finns det 257 företag som arbetar med tvätt- och textilservice. Totalt omsätter branschen 4,5 miljarder kronor och sysselsätter 5000 personer. Tvätt- och textilserviceindustrin är en samling företag i alla möjliga storlekar och former. Framförallt är det småföretag men även landstingsägda enheter och internationella verksamheter. De flesta företag, åttio procent, är mindre företag med upp till tio anställda.

Tvätterierna kan delas in i två undergrupper: konsumenttvätterier samt industri- och institutionstvättier. Konsumenttvätterier riktar sig mot privatkunder och är ofta mindre företag med ett fåtal anställda. Industri- och institutionstvättier är generellt sett mer storskaliga. Deras kunder är ofta sjukhus, äldreboenden, industrier med mera.

Branschen har under de senaste decennierna omvandlats från starkt manuella serviceföretag till högteknologiska industriföretag. Arbetsmarknadens parter inordnar också branschen under "Industrifacket Metall" respektive "IKEM - Innovations- och Kemiindustrierna". Merparten av de sysselsatta inom branschen definieras som maskinoperatörer, det är de som sköter tvättmaskinerna. Inom den här yrkesgruppen pågår en tydlig trend mot en jämnare könsfördelning. Mellan åren 2007 och 2012 ökade andelen män från 35 till 40 procent. Tvätterinäringen är ofta en instegsbransch om man är ung, med lägre utbildning eller är nyanländ. Hela 37 procent av maskinoperatörerna är utlandsfödda, jämfört med 14 procent på den svenska arbetsmarknaden i helhet.

Den senaste branschsammanställningen inom tvätterinäringen visar på hårt konkurrenstryck. Under flera år har avkastning på totalt kapital inom branschen varit sjunkande. Det råder en hård konkurrens på marknaden och branschen är inne i en förändrings- och utvecklingsfas där företagen arbetar med att effektivisera verksamheten (Öster 2014).

Energikostnaderna uppgick i maj 2014 till 8 procent av tvätterinäringens totala kostnader, och branschens energinota har i reella tal ökat med ca 80 procent under de senaste 10 åren (Tvätt- och Textilserviceindex 2014). Detta trots att ett aktivt energieffektiviseringsarbete pågått under samma period. Med andra ord så är tvätteribranschen en energiintensiv industri där energipriserna är viktiga för företagen. En övergång till mer energieffektiva maskiner och processer sker kontinuerligt inom tvätteribranschen, liksom i många andra branscher är dock teknikutvecklingen internationell.

3. Internationell konkurrens

Den offentliga sektorn är en viktig kund för stora delar av tvätteribranschen. Många svenska kommuner och landsting har under de senaste åren riktat blickarna utomlands. Lägre löner och skatter på energi gör bland annat baltiska tvätterier konkurrenskraftiga, och med låga transportkostnader är detta ett reellt alternativ sedan flera år tillbaka (Sveriges Radio 2004).

Även andra grannländer utgör konkurrenter. I Danmark gäller sedan många år en lägre energiskatt för företag inom tvätterinäringen och för återvinningsnäringen (Retsinformation 1997). Danmark har sedan årsskiftet 2013/14 också likställt skatten för all elförbrukning som sker inom näringslivet, dvs. skatten på elkonsumtion är densamma, oberoende om en verksamhet producerar varor eller tjänster. Dessutom har skatten på elförbrukning i processer sänkts till EU:s miniminivå och verksamheters elförbrukning undantas från distributionsavgift, upp till en användning av 15 GWh. Den sektorsneutrala skatten på elförbrukning och övriga justeringar är en del av en dansk tillväxtstrategi, med uttalat syfte att stärka danska företags konkurrenskraft (Skatterådet 2014).

Svenskt Näringsliv och Företagarna har under senare år analyserat hur utformningen av energiskatten på el påverkar det svenska näringslivsklimatet. Enligt Företagarna är gränsdragningen för vad som betraktas som industriell verksamhet i dagsläget ytterst tveksam, och tar upp tvätterinäringen som ett exempel på en sektor som missgynnas av dagens indelning. Enligt Torbjörn Spector, skatteexpert på Svenskt Näringsliv, är

det i dagens globaliserade näringsliv inte möjligt att göra skillnad på tjänsteproducerande och produktproducerande företag. Enligt organisationens analys är även tjänstesektorn utsatt för mer och mer internationell konkurrens och det finns därför goda skäl till att även tjänstesektorn skulle ha en reducerad skatt (Svenskt Näringsliv 2011).

European Textile Services Association (ETSA) har låtit Deloitte göra en undersökning av marknadspotential i Europa. Enligt undersökningen har marknaden en potential på 46 miljarder euro. Svenska företag kommer tävla om denna marknad i hård internationell konkurrens (ETSA 2014).

För att främja en effektiv marknad och fri konkurrens över gränserna i Europa måste alla upphandlingar över ett tröskelvärde annonseras i Tillägg till Europeiska unionens tidning, även känt som Tenders Electronic Daily (TED). I TED annonseras offentliga upphandlingar av tvätteri-tjänster över hela EU. I april och maj 2015 är deadline för att lämna anbud på tvätteriupphandlingar i Polen, Frankrike och Nederländerna. Många aktörer på marknaden idag är internationella koncerner. Tvätteriemarknaden är idag mycket internationell.

4. Konkurrens med tillverkare av engångsartiklar

Tvätteribranschen konkurrerar inte bara med utländska tvätterier utan även med företag inom andra branscher, som till exempel tillverkningsindustrin. Ett alternativ till att använda textilier som man tvättar mellan användningarna är att använda sig av engångsprodukter. Ofta rör det sig om olika typer av pappers- och plastprodukter. Exempel på användningsområden där man kan välja mellan engångsprodukt eller återanvändningsbara textilier:

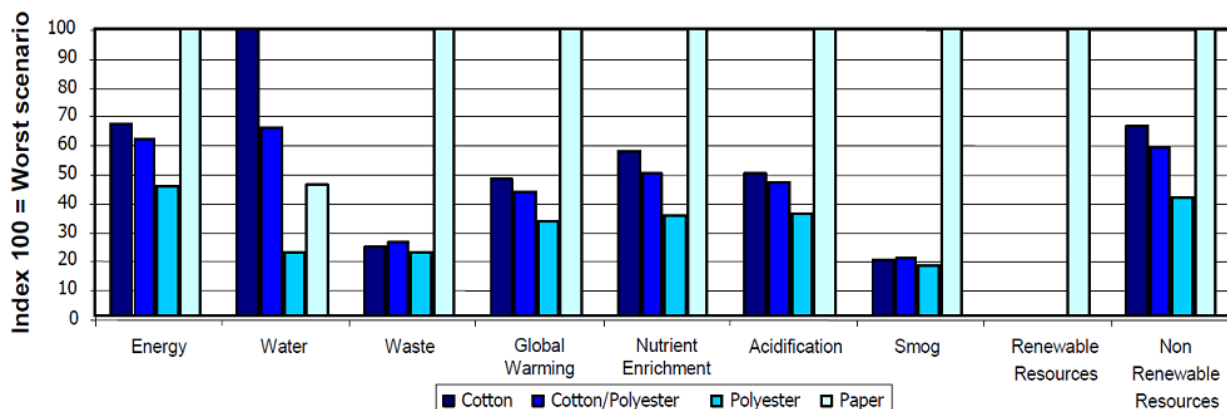
- bordsdukar/servetter
- operationstextilier
- handtorkningslösningar

Dessa produceras av företag som (om de är svenska) klassas som tillverkande industrier och som därmed åtnjuter energiskattereduktioner.

De miljömässiga fördelarna med återanvändningsbara produkter som textilier gentemot engångsprodukter är väldokumenterade. Textilier använder mindre energi, släpper ut mindre koldioxid och presterar bättre i en mängd miljöindikatorer. ETSA har i ett flertal undersökningar låtit oberoende tekniska institut göra livscykelanalyser för att jämföra textilier gentemot och engångsprodukter.

Restauranger kan välja på att använda bordsdukar av tyg eller att använda pappersdukar. Tygdukar tvättas när de blir smutsiga medan pappersdukar slängs. I en studie vid Aalborg Universitet jämfördes olika alternativ ur miljösynpunkt. I studien framkom bland annat att cirka hälften så mycket energi går åt i livscykeln. Fler slutsatser kan ses i diagrammet nedan som är hämtat från undersökningen (Grüttner 2006).

Tabell 1. Livscykelanalys av olika typer av bordsdukar (Grüttner 2006).

I en undersökning som ETSA låtit Öko-institutet genomföra jämfördes olika handtorkningsmetoder. De alternativ som handduksautomater och pappersautomater. I en handduksautomat används tygrullar som tvättas efter användning, medan pappersautomater fylls på med nytt papper när det gamla slängs i papperskorgen. Resultaten av studien visar på fördelar på bomull gentemot papper när det gäller energi, avfall, utsläpp av CO₂, SO₂, PO₄ och eten.

Tabell 2. Resultattabell från livscykelanalys av olika handtorkningslösningar för badrum (ETSA 2006).

Environmental aspects	Unit	Cotton roll System	Virgin luxury paper	50% recycled paper
Energy use	MJ	1500	4040	3510
Water use	m ³	13.3	12.3	9.6
Resultant waste	Kg.	8.1	37	30
Global warming potential	kg CO ₂ equiv	93	180	184
Potential acidification of soil and water	kg SO ₂ equiv.	0.6	2.0	2.0
Nutrient enrichment of soil and water	kg PO ₄ equiv.	0.08	0.15	0.10
Potential creation of photochemical ozone (summer smog)	kg eth. equiv.	0.05	0.10	0.09

De ovanstående studierna innehåller exempel på produkter och tjänster där de återanvändningsbara och miljövänliga alternativen beskattas högre än engångsprodukter som är sämre ur miljösynpunkt. Att hålla ner icke miljöstyrande skatter är extra viktigt för konkurrenskraften i höglöneländer som Sverige. Vi ser redan hur skandinaviska grannländer genomför förändringar för att stärka den inhemska servicenäringens internationella konkurrenskraft.

5. Slutsatser

Tvätteribranschens energiförbrukning och konkurrenssituation är i allt väsentligt jämförlig den som råder bland tillverkande industriföretag.

- Tvätteribranschens energiförbrukning och konkurrenssituation är i allt väsentligt jämförlig den som råder bland tillverkande industriföretag, vilket gör dagens system med olika skattesatser på förbrukning av elkraft inom olika sektorer orättvis.
- Hög skatt på el som förbrukas inom tvätterinäringen kan vara rent kontraproduktivt ur ett miljöperspektiv, då den ökar risken för långväga transporter av tvätt till länder med lägre skatter, samt en ökad användning av engångsartiklar.
- Vi ser redan hur skandinaviska grannländer genomför förändringar för att stärka den inhemska servicenäringens internationella konkurrenskraft. För att inte svensk servicenäring ska hamna på efterkälken bör liknande åtgärder övervägas även i Sverige.

6. Kontaktuppgifter

Detta PM är framtaget av Öster Research på uppdrag av Sveriges Tvätteriförbund. Stort tack till Anna Bernstad, Klorofyll Miljökonsult som har tagit fram mycket av faktaunderlaget. För frågor och kommentarer kring denna PM är ni välkomna att höra av er till:

Stefan Öster
 Öster Research
 Tel: 0708-68 95 66
 E-post: stefan@osterresearch.com

7. Referenser

Bernstad, Anna Klorofyll Miljökonsult

Energimyndigheten, 2007. *Styrmedel i klimatpolitiken, Delrapport 2*. ER 2007:28. ISSN 1403-1892.

ETSA, 2006. *Life cycle analysis of hand-drying systems*.

http://www.textile-services.eu/_common/file.cfm?id=533E3302F7C7A3593294B90BEE34ECDA

ETSA, 2014. *Deloitte estimates textile services in Europe could reach turnover of 46 billion*.

<http://www.textile-services.eu/news/deloitte-estimates-textile-services-in-europe-could-reach-turnover-of-46-billion.cfm>

Grüttner, Henrik. Textile tablecloths best for the environment.

http://www.textile-services.eu/w/link.cfm?w_y=4&w_u=http://www.textile-services.eu/_common/file.cfm?id=FE20DE080E02DAB67005C1E2C495D934

Retsinformation, 1997. LOV nr 444 af 10/06/1997, Skatteministeriet Danmark.

Skatterådet, 2014. Vækstplan DK; om ændringer af bl.a. energiafgiftslovene og CO2-afgiftsloven, samt forbedring af likviditeten for virksomheder. <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2133404>.

Svenskt Näringsliv, 2011. Tuffa skattekrav pressar tjänsteföretag, 7 februari, 2011.

http://www.svensknaringsliv.se/fragor/minska_skatt_pa_foretagande/tuffa-skattekrav-pressar-tjansteforetag_556724.html

Sveriges Radio, 2004. *Landsting sparar med inköp i Polen*. Ekot 3 juni 2004

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=423880>

Tvätt- och Textilserviceindex, maj 2014.

Öster, 2014. Branschrapport 2014 - Statistik om tvätteribranschens utveckling.